

Bostøttealliansen: Krever handlekraft for sosial botrygghet

Om Bostøttealliansen

Bostøttealliansen ble etablert i mars 2019 og er en samarbeidsallianse bestående av 20 organisasjoner som sammen arbeider for en bedre bostøtte for de som trenger den. Bostøttealliansen arbeider for å revitalisere bostøtteordningen som boligsosialt virkemiddel, og en rettferdig og tidsriktig bostøtteordning basert på følgende prinsipper:

Rettferdighet – bostøtteordningen må revitaliseres som boligsosialt virkemiddel med et selvstendig mål om å utjevne forskjeller mellom folk.

Tydlig – det må være lett forståelig for brukerne hvorfor de får tildelt støtte eller hvorfor de eventuelt ikke får det. Dagens ordning oppleves som vanskelig å forstå og er dermed lite tilgjengelig for store deler av sin faktiske målgruppe.

Treffsikkerhet - bostøtten må treffe like godt uavhengig av hvor brukerne bor i landet, og må bidra til at folk kan bo der de bo og ikke må trekke opp røttene for å flytte til ukjente områder med lave bokostnader.

Inkluderende – bostøtteordningen må bidra til inkludering og likestilling, sosialt, så vel som i arbeidsmarkedet. Det er viktig at en ny bostøtteordning sikrer at brukerne ikke mister bostøtten idet de prøver seg på arbeidsmarkedet.

Økonomisk stabil - Bostøtten må beregnes, og ordningen må justeres i takt med den generelle utviklingen i boligmarkedet og brukernes faktiske økonomiske handlerom.

Kvalitetsfremmende – En moderne bostøtte må innredes som et virkemiddel for økt bokvalitet og livskvalitet - ikke kun som en sosial ordning.

Samordnet – Bostøtteordningen må samvirke med andre boligsosiale virkemidler og ytelser, slik at brukerne sikres en trygg bostituasjon i tilpasset leid eller eid bolig.

Partnere i Bostøttealliansen:

Huseiernes Landsforbund, BYBO (Kirkens Bymisjon), Retretten, Kommunale boligadministrasjoners Landsråd, Trasoppklinikken, RIO - en landsdekkende brukerorganisasjon i rusfeltet, Velferdsalliansen, A-larm, Norsk forbund for utviklingshemmede, Fattignettverket i Norge, CP-foreningen, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Actis - Rusfeltets hovedorganisasjon, Leieboerforeningen, Norges Handikapforbund, Foreningen Human Narkotikapolitikk, FO, Norske Boligbyggelags Landsforening, Pårørendealliansen og Pensjonistforbundet

En bostøtteordning for trygghet og stabilitet

Våren 2024 skal regjeringen legge frem en stortingsmelding om boligpolitikk, som vil gi store velferds- og fordelingspolitiske føringer. Bostøttealliansen vil derfor løfte fram de kritiske utfordringene på den boligpolitiske sistesaken: bostøtten.

Bostøtten behøvsprøves etter husstandens samlede inntekt, boutgifter og eventuell gjeld. Man må gi informasjon om inntekt, boutgifter og andre relevante økonomiske forhold, som husleie, renter på boliglån, felleskostnader og lignende. Husbankens bostøtteordning har imidlertid blitt kraftig svekket det siste tiåret, som følge av at satsene i regelverket ikke har fulgt veksten i priser, inntekter og boutgifter.

Bostøttealliansen mener at bostøtten ikke lenger fungerer som et boligsosialt virkemiddel, men som en kortsiktig avhjelping eller et tillegg til økonomisk sosialhjelp. De siste årene har vi også sett varierende ekstraordinære tiltak, som gir usikkerhet og kan medføre at man kommer over grensene for bostøtte. Bostøttealliansen mener vi må komme bort fra midlertidige avbøttingsordninger.

Notat fra Bostøttealliansen, februar 2024

Også det ekspertutvalget som leverte sin innstilling i 2022 slo fast at bostøtten ikke har holdt tritt med prisutviklingen i boligmarkedet, og at ordningen både er vanskelig å forstå, tilfeldig og usammenhengende.¹ Tiden er overmoden for prinsipielle avklaringer om formålet med bostøtteordningen.

Formålet med bostøtteordningen, å sikre en akseptabel bolig for personer med lave inntekter og høye boutgifter, er også uklart definert. Vi understreker også behovet for å inkludere kriterier for å sikre tilfredsstillende boligstandard. Det er på tide å spørre hva som skal være formålet med bostøtten, og hva som skal til for å oppnå en stabil og trygg boligsituasjon for de med lave inntekter og høye boutgifter.

Dyrtid

Behovet for bostøtte øker sterkt. Vi befinner oss nå i en tid preget av stigende levekostnader, med stans i boligbyggingen og økte leiepriser som særlig vil ramme de sårbare på boligmarkedet. Åtte av ti bostøttemottakere er leieboere. Det har vært en sterk prisvekst i deler av leiemarkedet de siste årene. For eksempel viste storbyindeksen i Eiendom Norges utleieboligprisstatistikk fra 3. kvartal 2023 en økning på 9,8 prosent på et år.

Grunnleggende behov som mat, strøm og bolig blir stadig vanskeligere å dekke for sårbare grupper. Hele 44 prosent av forbruket gikk til bolig for husholdninger med lavinntekt i 2022.² NAV bekrefter dette dystre bildet ved å rapportere om et stigende antall sosialhjelpsmottakere. En kraftig styrket bostøtte er et helt nødvendig og treffsikkert dyrtidstiltak.

Flere avvises fra bostøtten

Norske husstander opplever nå en stadig strammere økonomisk hverdag, men spesielt de som er avhengige av bostøtte. Den synkende finansiering gir uro for vanskeligstilte på boligmarkedet. Mange alderspensjonister er presset ut av bostøtteordningen, og utførereformen av 2015 har ført til beklagelige skjevheter.

Avslaget på bostøtte har økt fra 29 prosent til 41 prosent i løpet av de siste sju årene (diagram 1). 40.000 flere har med det fått avslag på søknad om bostøtte – til tross for at støttebehovet i dagens dyrtid er økende.

Bostøttealliansen påpeker at inntektsgrensene i dagens bostøtteordning er for lave og ikke har holdt tritt med inntektsutviklingen. Utgifter til avdrag på boliglån må inkluderes i beregningen av utgifter, og strøm og oppvarming styrkes i det ordinære beregningsgrunnlaget for boutgifter.

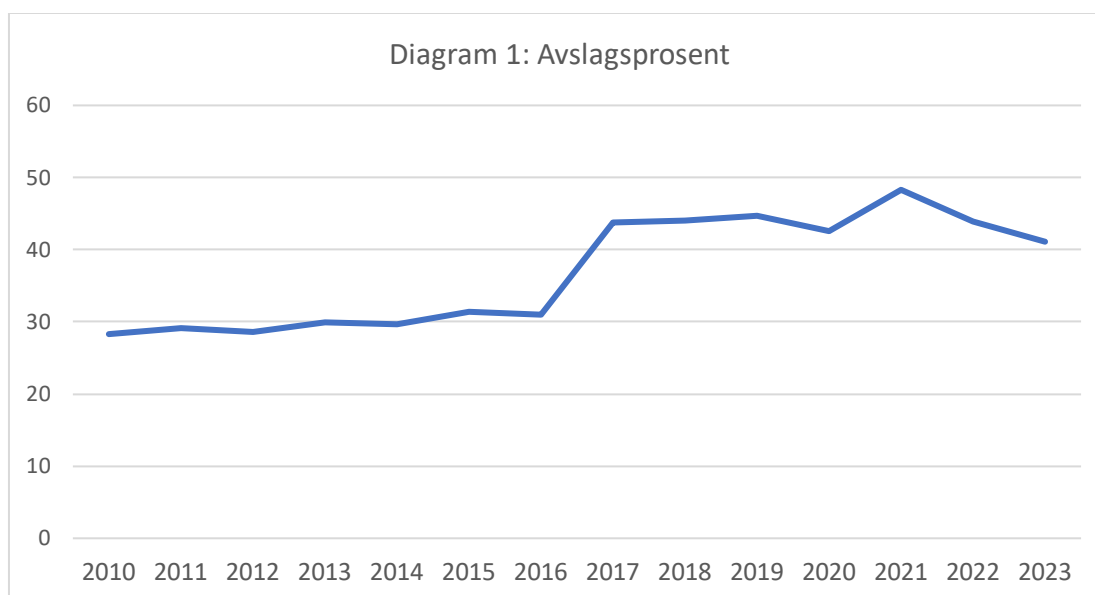
Systemet må også tilpasses variable inntekter, som meldekortbaserte ytelser eller etterbetalinger, for å skape forutsigbarhet. Bostøttealliansen etterlyser videre en ny vurdering av formuesbegrensningen basert på ligningsverdi av bolig. For eksempel sank andelen startlånsmottakerne som fikk bostøtte i 2019 til 2 prosent, da likningsverdi på bolig inngår i inntektsberegningen.³ Boutgiftstaket må ellers justeres i tråd med faktiske bokostnader og tilpasses geografiske prisvariasjoner.

¹ Rapport fra ekspertgruppe, [Bostøtten Opprydning og forankring](#), 2022,

² SSB, [Forbruksundersøkelse 2022](#)

³ Menon Economics, *Utredning av bostøtten med fokus på effektene for brukerne*, [Menon-publikasjon nr. 106/2020](#), s. 22.

Notat fra Bostøttealliansen, februar 2024

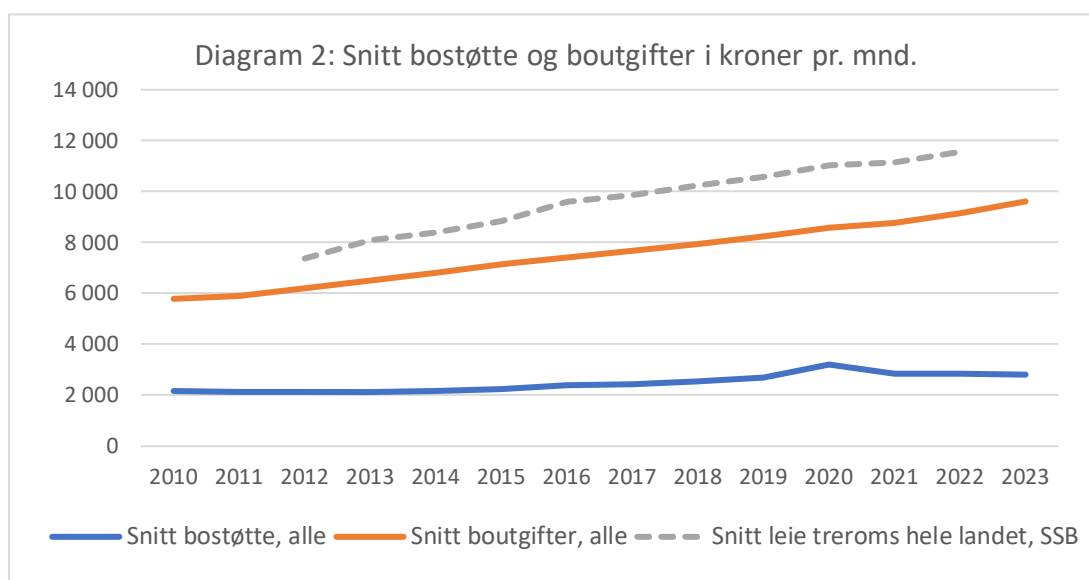


Kilde: Husbankens statistikk. Merk: For 2020 ble det innført ekstraordinært koronatiltak (500 mill. kr), og fra des. 2021 strømsøtte, som høynet inntektsgrensen midlertidig.

Bostøtten dekker stadig mindre av boutgiftene

Også tildelt bostøtte krymper i forhold til økende boutgifter, og tallene avdekker en bekymringsfull utvikling. Bostøttealliansen viser til at bostøttens del av mottakerens boutgifter falt fra 37 prosent i 2010 til 29 prosent i 2023.

Dette er en markant nedgang som etterlater husholdninger i en vanskelig situasjon, da bostøtten ikke lenger dekker en betydelig del av de faktiske boutgiftene. Det betyr at stadig flere må stramme inn på andre nødvendige utgifter eller flytte til dårligere boliger.



Kilde: Husbankens statistikk og SSB, *Leiemarkedsundersøkelsen*

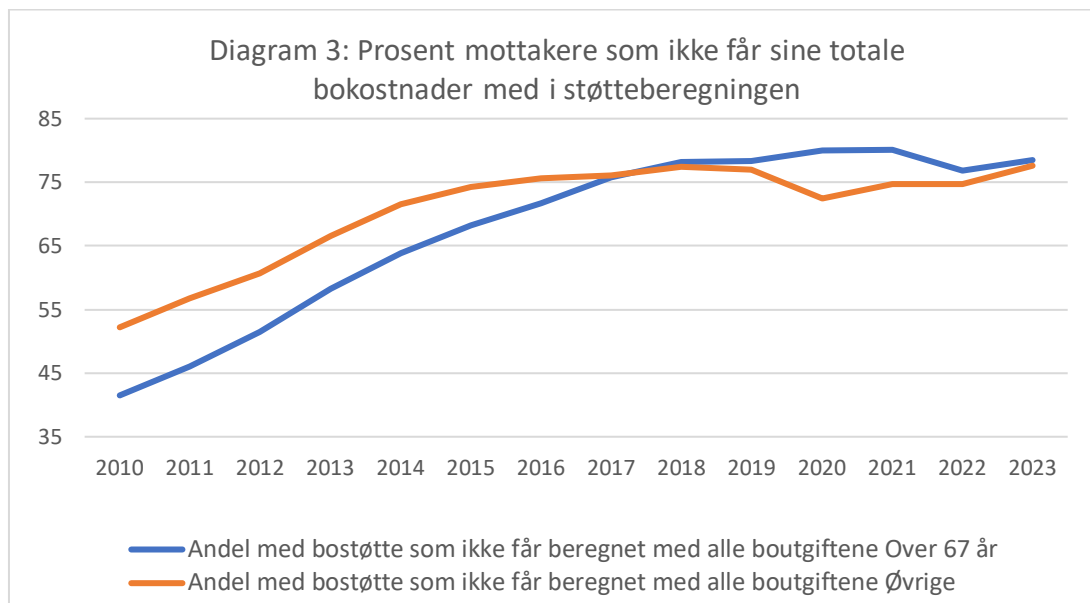
Mindre av boutgiftene tas med i beregningen

Taket for bostøtte har krympet i relasjon til bokostnadene. I 2010 ble støtten til rundt 50 prosent av alle søknadene beregnet på bakgrunn av alle de faktiske boutgiftene, men i dag er det bare ca. 23 prosent som får medregnet alle boutgiftene (diagram 3). Dette er resultatet av en alarmerende trend

Notat fra Bostøttealliansen, februar 2024

hvor boutgiftstaket ikke holder tritt med den faktiske utviklingen i kostnadene ved å opprettholde en rimelig levestandard.

Bostøtten beregnes på bakgrunn av differansen mellom godkjente boutgifter og en egenandel. Differansen multipliseres med angitt dekningsgrad (73,7 %). Bostøttealliansen mener at denne dekningsgraden bør være 100%, og at denne parameteren gjør ordningen vanskelig å forstå for mottakerne. Alliansen fraråder at dekningsgrad brukes som kontrollmekanisme for bevilgninger.



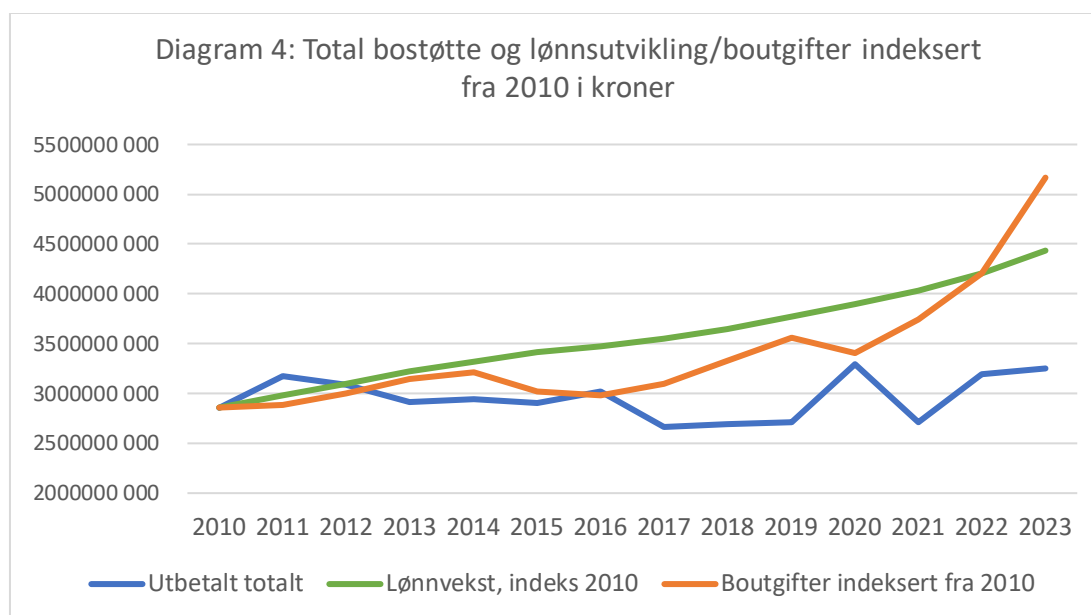
Bostøtten synker relatert til bokostnader og lønnsutvikling

Bostøttealliansen understreker nødvendigheten av å basere bostøtten på faktiske boutgifter. Situasjonen er spesielt bekymringsfull når vi ser støtten i lys av den generelle velferdsutviklingen. Alliansen påpeker at bostøtten har blitt hengende kraftig etter.

Diagram 4 under viser en indeksering av den ordinære bostøtten fra 2010 til i dag. Bostøtten var på totalt 3,3 mrd. kroner for 2023. Om den skulle fulgt lønnsutviklingen skulle den totale ordinære rammen vært 4.4 mrd. kroner. Skulle man tatt høyde for veksten i boutgiftene ville det krevd godt over 5 milliarder i bostøtte.

Dette er også i tråd med Husbankens egen analyse av bostøtten for 2022: «Dersom man skulle tilpasse bostøtten slik at ordningen tok høyde for boutgiftsøkninger for alle husstander vil man i prinsippet måtte fjerne boutgiftstakene, noe som er beregnet til å ha en kostnad på mellom 1,1 og 1,3 milliarder kroner. I tillegg beregnes kostnaden for en justering av inntektsgrensene for bostøtte slik at de ligger over grensen for lav inntekt. Dette er beregnet til en kostnad på mellom 1,1 og 1,4 milliarder kroner.»⁴

⁴ Husbankens årsrapport 2022, [Vedlegg 1: Analyse av bostøtte](#), s. 119



Kilder: Husbankens statistikk og Huseiernes Bokostnadsindeks/Samfunnsøkonomisk Analyse (utgiftsvekst for eid bolig).

Merk: For 2020 ble det innført ekstraordinært koronatiltak (500 mill. kr), og fra des. 2021 strømstøtte, som høyner inntektsgrensen midlertidig.

Strømstøtten i fare

Fra april 2024 vil regjeringen fjerne den ekstra strømsatsen fra bostøtten. Bevilgninger til dette var for 2022 og 2023 var på henholdsvis 1,9- og 1,3 milliarder kroner. En fjerning av strømstøtten vil ha store konsekvenser, som fall i ytelsene og økt utstøting fra bostøtteordningen. Gjennomsnittlig antall mottakere i måneden for 2023 var 106 000 husstander. Kommunal- og distriktsdepartementet har varslet at når strømstøtten blir borte fra april 2024, vil i snitt kun 85 500 husstander få bostøtte.⁵ Bostøttealliansen krever at den ekstraordinære strømstøtten videreføres, og så styrkes innen rammen av den ordinære beregningen av boutgifter.

Bostøttealliansens hovedkrav

Bostøttealliansen oppfordrer til solidaritet og politisk mot til å adressere utfordringene i bostøtteordningen. Vi ønsker en solid styrkning av bostøtteordningen, slik at den sikrer en stabil og trygg boligsituasjon for personer med lave inntekter og høye boutgifter.

- For å møte de prekære utfordringene for de vanskeligstilte på boligmarkedet foreslår Bostøttealliansen en økning på minimum 1,1 milliard kroner i den ordinære rammen for bostøtte. Dette må til bare for å ta igjen etterslepet fra lønnsutviklingen siden 2010.
- Videre må den midlertidige strømodrningen i første omgang opprettholdes, og så inkluderes i den ordinære støtteberegningen.⁶ Satsene til den enkelte må så indekseres i tråd med økningen i reelle boutgifter, for å bedre sikkerhetsnettet og forutsigbarheten for personer i en vanskelig økonomisk bosituasjon.
- Bostøttealliansen understreker behovet for en helhetlig og prinsipiell gjennomgang av bostøtteordningen, også i relasjon til Husbankens øvrige virkemidler, og dens plass i sammenheng med den øvrige sosiale boligpolitikken. Staten må fortsatt ha forvaltningsansvaret gjennom Husbanken, og bostøtten må virke sammen med andre boligsosiale ordninger, som tilpasningstilskudd eller tilskudd til etablering og startlån.

⁵ Prop. 1 S. (2023-2024), KDD, s. 191.

⁶ Snittet på den ekstra strømstøtten er 1,6 mrd. kroner de siste to årene.

Notat fra Bostøttealliansen, februar 2024

Vi ber om en bostøtteordning der boligkvalitet, inntektsgrenser, strømutfgifter, boutgiftsberegninger og dekningsgraden bidrar til en helhetlig og bærekraftig bostøtteordning som tjener sitt overordnede formål - å sikre en akseptabel bolig og trygghet for personer med lave inntekter og høye boutgifter.

Bostøttealliansen viser ellers til sitt [høringssvar](#) til Ekspertgruppens rapport *Bostøtten - opprydning og forankring*, høsten 2022, og til Menon Economics [rapport](#), *Utredning av bostøtten med fokus på effekter for brukerne*, 2020.